

Ställningstagande och utlåtande relaterat till initiativ från Bengt Alderin (C) med flera om att se över behov och användning av hjärtstartare på vård- och omsorgsboende

1 Bakgrund

Bengt Alderin (C) med flera har väckt ett initiativ om att se över behov och möjlig installation av hjärtstartare på samtliga vård- och omsorgsboenden i kommunen. Förvaltningen såg att frågan behövde utredas ur följande perspektiv: patientsäkerhetsperspektiv, ansvarsfördelning avseende drift, ansvarsfördelning avseende hälso- och sjukvård och ekonomiskt perspektiv.

2 Hjärtstartare

Den apparat som används vid ett hjärtstopp och som ger en elektrisk strömstöt kallas i Sverige för defibrillator eller vanligen hjärtstartare. Det finns flera olika modeller av halvautomatiska hjärtstartare som lämpar sig mycket väl för personer utan sjukvårdsutbildning. Hjärtstartaren vägleder användaren genom talade instruktioner, bilder, ikoner eller videoinstruktioner och rörliga bilder. Hjärtstartaren analyserar hjärtats rytm och kan avgöra om det är lämpligt att ge en elektrisk stöt, en defibrillering, eller om det är bättre att göra HLR. Som användare kan du inte ge en stöt om hjärtstartaren inte rekommenderar detta.

3 Styrdokument

- Riktlinje för hälso- och sjukvårdsdokumentation
- Rutin instruktion för dokumentation
- Föreskrifter som avser reglering för medicintekniska produkter
- Patientdatalagen (2008:355)
- Patientsäkerhetslagen (2010:659)
- Rutin gällande Dokumentations- och informationsansvar kring beslut om Ej HLR
- Rutin gällande brytpunktssamtal
- Etiska riktlinjer för hjärt-lungräddning (HLR)
- HLR-rådets rekommendationer om hjärtstartare

Patientsäkerhet

Region Halland och samtliga kommuner har i en gemensam rutin ”*Brytpunktsamtal för patienter inskrivna i kommunal hemsjukvård i Halland*” beskrivit hur och när ett samtal ska genomföras mellan patient och läkare angående patientens vilja och önskemål i samband med ett akut hjärtstopp. Läkaren har ett huvudansvar att genomföra dessa samtal. Önskar patienten att inga akuta behandlingsinsatser sätts in kallas detta ”Ej HLR” (hjärt-lungräddning). Rutinen är att samtal ska äga rum i nära anslutning till att en person flyttar in på ett vård- och omsorgsboende men de kan även genomföras i samband med de årliga hälsokontrollerna eller i samband med ett försämrat hälsotillstånd.

”Ej HLR”-beslut ska respekteras både av sjukvårds- och omsorgspersonal. Finns inget beslut så ska patienter i händelse av plötsligt oväntat hjärtstopp behandlas med HLR. Hälsa- och sjukvårdspersonal i kommunal verksamhet är skyldig att påbörja HLR. Omsorgspersonal bör starta HLR om de har kompetens till det.

IVO (Inspektionen för vård och omsorg) kontaktades för att stämna av vad som gäller för hjärtstartare på vård- och omsorgsboende. IVO uppgav att verksamheten måste bestämma i vilket syfte en hjärtstartare installeras. Är syftet att den ska användas till de patienter som bor på vård- och omsorgsboendet måste frågan om vårdgivaransvar belysas. Vårdgivaransvaret innebär att Socialstyrelsens olika föreskrifter måste följas. I ”föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvård HSLF-FS 2021:52” finns bland annat krav på kompetens och service. Följsamhet till Patientdatalagen (2008:355), Patientsäkerhetslagen (2010:659) och de etiska riktlinjerna för hjärt-lung-räddning måste också säkerställas.

Läkare från läkarmedverkan Halland rådfrågades i ärendet. Läkare hänvisade till en studie som Region Jönköping har genomfört. Studien inkluderade nationella och internationella data gällande HLR där resultatet visade att överlevnadsgraden hos boende på äldreboende är låg. Utav boende som fick omedelbar hjälp med HLR för att häva ett hjärtstopp så skrevs endast 3,4% ut levande från sjukhus. För boende med demenssjukdom var siffran 1%. Vid närvaro av flera sjukdomar minskar överlevnadsgraden. Komplikationer efter ett hävt hjärtstopp var bland annat frakturer och försämrad kognitiv förmåga.

Omvärldsbevakning genomfördes för att ta reda på vad som är praxis. Återkoppling från medicinskt ansvarig sjuksköterska i Varberg, Hylte och Laholm att det inte finns hjärtstartare på deras vård- och omsorgsboenden. Halmstad återkopplade att det finns hjärtstartare på ett av deras vård- och omsorgsboenden samt på två av servicehusen och uppgav att det är stora arbetsplatser med mycket personal, många besökare och att mycket människor rör sig där.

Allmänheten

HLR-rådet uppmanar till spridning av hjärtstartare i samhället och ser positivt på initiativ för att utrusta bostäder, arbetsplatser, föreningar och offentliga lokaler med hjärtstartare. Forskning visar att platser där många vistas, eller som har en stor genomströmning av människor har en ökad förekomst av hjärtstopp.

Hjärtstartare placeras på platser med ökad risk för hjärtstopp. Exempel är större arbetsplatser, offentliga förvaltningsbyggnader, buss-, färje- och tågstationer, flygplatser, gym, sim-, och idrottshallar, kongresscentra, hotell, öppenvårdsinrättningar och större affärer/köpcentra.

Hjärtstartare placeras med största möjliga tillgänglighet och synlighet. Placera hjärtstartaren så att den är åtkomlig dygnet runt, året runt. Placera om möjligt hjärtstartaren i uppvärmt skåp utomhus för att allmänheten ska kunna nå den i händelse av ett hjärtstopp i närheten.

Drift och ekonomi

Förvaltningen för Service uppger att det finns en plan för kommunen i stort där visionen är att kunna hjärtsäkra kommunen. Planen innebär att man tillgängliggör fler hjärtstartare för allmänheten genom att installera dessa utomhus. Den första placerades ut som försök på stadshuset 2019 vilket föll väl ut och nätet byggs ut i hela kommunen. I dagsläget finns cirka 90 hjärtstartare runt om i kommunen. Detta är ett arbete som kommer fortgå under ett antal år framåt beroende på tilldelade medel för inköp av utrustning och underhåll av dessa.

För att enkelt se var det finns hjärtstartare utplacerade så har alla hjärtstartare som kommunen ansvarar för registrerats i hjärtstartarregistret.

Det är säkerhetsavdelningen inom förvaltningen för Service som ansvarar för installation, underhåll och service på hjärtstartarna. Säkerhetsavdelningen är även behjälplig för installation om nämnden för Vård & Omsorg fattar beslut att installera hjärtstartare på vård- och omsorgsboendena i kommunen.

Säkerhetsavdelningen förvaltningen för Service uppger att kostnaden för att montera värmeskåp och hjärtstartare utomhus är ca 25 000 kronor inklusive allt.

4 Ställningstagande och bedömning

Initiativ om hjärtstartare på varje vård- och omsorgsboende har utretts av medicinskt ansvarig sjuksköterska. Det saknas forskning och praxis som påvisar att hjärtstartare bör användas inom kommunal hälso- och sjukvård. Beslut om ej HLR fattas av ansvarig läkare utifrån enskild patients hälsotillstånd, prognos, risk i förhållande till nytta samt patientens inställning. Medicinskt ansvarig sjuksköterskas bedömning är att det inte finns behov av hjärtstartare på vård- och omsorgsboende utifrån patientsäkerhetsperspektiv. Utredning visar att hjärtstartare förespråkas för allmänheten och vid platser där mycket människor rör sig.

Lotta Kjellner
Medicinskt ansvarig sjuksköterska

Förvaltningen för Vård & Omsorg
Kungsbacka Kommun